

ΟΙ ΣΤΑΥΡΑΕΤΟΙ ΤΟΥ 1897

(Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ σημειωματαρίου μου)

..... Μὲ παρασύρει ἡ μέθη τοῦ πολέμου, καὶ ἀποφασίζω ν' ἀκολουθήσω κ' ἐγὼ τοὺς ἀντάρτας, τοὺς ἐτοιμαζομένους νὰ εἰσβάλωσιν εἰς τὸ ἔδαφος τῆς ἰδιαίτερας πατρίδος μου, τῆς ἀγαπητῆς μου Ἠπείρου. Θέλω νὰ χύσω τὸ αἷμά μου ὑπὲρ τῆς ποθητῆς τῆς ἐλευθερίας. Ἡ καρδίᾳ μου πλημμυρεῖ ἀπὸ ἅγιον ἐνθουσιασμόν. Ἡ φαντασία μου ἀναπλάττει θριαμβοὺς καὶ κατορθώματα ἐφάμιλλα πρὸς τὰς δοξασιμένας σελίδας τοῦ εἰκοσιένα. Εἰς τὰς μορφὰς τῶν ἀνταρτῶν μου φαίνεται ὅτι ἀναγνωρίζω ἀναγεννωμένους τὰς ἀνδρείας ψυχὰς τῶν ἀμαρτωλῶν τοῦ Ὀλύμπου καὶ τοῦ Κισσάβου! Οἶα πλάνη!... Οἶα πατριωτικὴ τύφλωσις!...

Ἀνατέλλει ἡ πρώτη τοῦ Μαΐου. Ἀποβιβαζόμεθα εἰς τὰς ἡπειρωτικὰς ἀκτὰς παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Λούρου. Ἀκολουθῶ τὸ ἀνταρτικὸν σῶμα τὸ κατευθυνόμενον πρὸς τὴν γέφυραν τοῦ ποταμοῦ. Παρέπεται αὐτοῦ πρὸς ἐνίσχυσιν εἰς λόγος πεζῶν τοῦ 2 τάγματος τοῦ 10ου συντάγματος ἐκ Κεφαλλήνων, Λευκαδίων καὶ Κερκυραίων. Ἡ ὥρα εἶνε ἐπίσημος· φήμη διατρέχει ὅτι δισχιλίοι ἵππεῖς ἐκ τῶν ἐχθρῶν ἐπέρχονται καθ' ἡμῶν. Ρῖγος ἱερὰς συγκινήσεως ἡλεκτρίζει τὸ σῶμά μου ὅλον. Συλλογίζομαι ὅτι ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἡ δρᾶξ τῶν ὀλίγων ἐκείνων ἀνδρείων, ὡς τοὺς ἐφантаζόμην, θὰ πέσῃ ὀλοκαύτωμα πρὸ τοῦ βωμοῦ τῆς πατρίδος. ὦ! πλάνη! ὦ, εἰρωνεῖα οἰκτροῦ! Ἀπὸ τὰς πρώτας εἰσέτι ἀψιμαχίας ἀπελπιζομαι περὶ τῆς ἀποτελεσματικῆς ἐνεργείας τῶν ἀνταρτῶν. Δὲν ἀποτελοῦσι πλέον σῶμα ὀργανωμένον. Εἶνε ἐν συγκεχυμένον ἄθροισμα, ἐν ἀνθρωπομάζωμα ἐξηθροωμένον καὶ ἀνισόρροπον. Οὔτε τάξις, οὔτε πειθαρχία, οὔτε αἰσθημα, οὔτε τίποτε. Εἰς μάτην ὁ ἀτυχὴς Σπυρομήλιος, ὁ διοικῶν ἀνθυπομοίραρχος, προσπαθεῖ νὰ συγκρατήσῃ τὸ παραπαῖον αὐτὸ ἀνταρτικὸν στίφος. Οἱ ἀρειμάνιοι «σταυραετοί», πρὶν

ἐμφανισθῇ σκιὰ τοῦρκου, πυροβολοῦν δονκισωτικῶς, ἀσκόπως. Σπαταλοῦν τὰ πυρομαχικά των, αὐτοκέφαλοι, χωρὶς νὰ ὑπακούουν εἰς κανένα.

Ἀπὸ τῆς ἀπέναντι λοφισαίρας ἀντὶ ἱππέων φαίνονται τοῦρκοι κατερχόμενοι. Οἱ τακτικοὶ πεζοὶ τάσσονται εἰς ἀκροβολισμὸν καὶ ἄρχονται ἀραιοῦ πυρός. Ἀλλὰ ποῦ εἶνε οἱ ἀρειμάνιοι «σταυραετοί»; Τί ἔγιναν; «ὦ! τοὺς ἀστείους προμάχους τῆς πατρίδος! Μένουν κεκρυμμένοι ὀπισθεν τῶν προστυγχόντων ὕψωμάτων καὶ οὔτε πυροβολοῦν καὶ πλέον ἔστω καὶ ἀσκόπως! Μὲ φαρμακεύει ἡ πρώτη ἀπογοήτευσις καὶ ἀρχίζω νὰ ἀρυπνίζωμαι εἰς τὴν σκληρὰν πραγματικότητά. Ὡς νὰ κατέπεσε κἄποινα ἀγλὺς ἀπὸ τῶν ὁμμάτων μου, ὡς νὰ κατέπεσεν ἡ λεοντὴ τοῦ ὄνου καὶ ἀπεγύμνωσε τοὺς τρομεροὺς ἐκείνους ἥρωας, ρίπτω τὸ βλέμμα ἐπὶ τῶν περιδεῶν ἀνταρτῶν καὶ συναντῶ τώρα μορφὰς βανύσους, φυσιογνωμίας ὑπόπτους τῶν κατέργων μὲ χαρακτηριστικὰ προσδιδόντα τὰ χυδαίότερα τῶν ἐνστίκτων. Πρὸς στιγμὴν νομίζω ὅτι ἐνεπλάκην εἰς ἐνεδραν ληστοφυγοδικῶν. «ὦ, φοίκη! Τί ζητῶ ἐγὼ ἐν μέσῳ τῶν ἐλσεινῶν αὐτῶν ὄντων, τὰ ὅποια πρὸ ὀλίγων ἀκόμη στιγμῶν ἢ κολλάζουσα φαντασίᾳ μου ἐξωράιζε καὶ ἀνύψωνεν εἰς περιωπὴν πολέμου στῶν τοῦ εἰκοσιένα;

Προσκολῶμαι εἰς τὰς διμοιρίας τῶν πεζῶν καὶ συμμετέχω τοῦ πυρός. Ἡ ἐργὺς μου διμοιρία, ἣν διοικεῖ εἰς γενναῖος ὑπολοχαγὸς μὲ ἀρεγνωπὴν καὶ συμπαθεστάτην τὴν μορφὴν, διατάσσεται νὰ καταλάβῃ μικρὸν ὄσος κείμενον πρὸς τὰ ἔμπροσ. Ἀκολουθῶ καὶ ἐγὼ. Πλησιάζομεν. Ἀλλ' αἶφνης τοῦρκοι στρατιῶται προβάλλουσιν ἀλλαλῶντες, ἐν ἰαχαιῇ καὶ σιγῇ, καὶ ὁρμῶσι καθ' ἡμῶν. «ὦ! δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ τὴν ἥρωϊκὴν στάσιν τοῦ φιλοτίμου ὑπολοχαγοῦ. Μὲ βροντώδῃ φωνῇ διατάσσει τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἄνδρας:

— «Ἐμπρὸς παιδιά!... ἐπάνω τους... διὰ τῆς λόγχης!...» Ἀλλὰ, ποῶς νὰ ὑπακούσῃ πλέον; Οἱ ἀνάρται, περὶ τοὺς ἐναννῆκοντα, τρέπονται εἰς ἀκράτητον φυγὴν. Διασπείρουν τὸν πανικὸν καὶ εἰς τοὺς ἄνδρας. Εἰς μάτην ὁ ἀνδρεῖος ὑπολοχαγὸς κραυγάζει, διατάσσει, παρκαλεῖ, ἐξορκίζει, καταρᾷται, ἀπειλεῖ, τύπτει, μὲ τὸ ξίφος εἰς τὴν χεῖρα, προσπαθῶν ν' ἀναστειλῇ τὸν χεῖμαρρον τῶν φυγάντων. Οἱ τοῦρκοι ἀνακόπτουσι πρὸς στιγμὴν»

τὴν ὁρμὴν των. Ὁ ὑπολογαγός, ἀκλόνητος πάντοτε εἰς τὴν θέσιν του. Μία αἰγλή ὠραία περιβάλλει τὴν εὐγενῆ μορφήν του ὑπὸ τὰς συριζούσας ἐχθρικὰς σφαίρας. Ματαίως ἀγωνίζεται νὰ ἀναγκαιτίσῃ τοὺς ἐπαισγύντους φυγάδας. Εἰς ἀντάρτης, ὃν ζητεῖ ν' ἀναστείλῃ, τὸν τύπτει διὰ τῆς λόγχης, ἣν εἶχεν ἐφ' ὄπλου, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Ἀγαθὴ τύχη! Διατρυπᾷ μόνον τὸ πηλίκιον τοῦ ἀξιωματικοῦ, ὅστις καταφέρει σφοδρὸν σπάθισμα ἐπὶ τῆς δεξιᾶς χειρὸς τοῦ φυγάδος. Καὶ ὅλα αὐτὰ διαδραματίζονται γοργῶς, ἀστραπιαίως, ὡς ἐν καλειδοσκοπίῳ, ὑπὸ τὸ πῦρ τῶν ἐφορμώντων τούρκων.

Ἐνεχάραξα ἔκτοτε εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὴν μνήμην μου τὴν εἰκόνα τοῦ καρτεροφύχου ἀξιωματικοῦ, τοῦ ὁποίου ἀργότερον ἔμαθον τὸ ὄνομα. Εἶνε ὁ Θεόδωρος Κοντομίχαλος, ἐκ Κεφαλληνίας. Αἰσθάνομαι τὸ καθῆκον νὰ γνωρίσω τὴν συμπαθεῖ φυσιογνωμίαν του εἰς τὸ ἐλληνικὸν δημόσιον. Καὶ τὸ πράττω ἄργά, ἴτως. Ἀλλ' ὅπωςδῆποτε ἐκπληρῶ ἐν καθήκον. Πρέπει νὰ τὸν γνωρίσουν ὅλοι. Ἡξεύρω ὅτι θὰ προσκρούσω εἰς τὴν μετριοφροσύνην του. Εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ χολωθῇ ἐναντίον μου. Ἀλλ' ἂς μοῦ συγχωρήσῃ τὴν ἀδικρίσίαν. Γνωρίζω ὅτι ὁ στρατιώτης ὁ ἐκτελῶν τὸ καθῆκόν του δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐπαίνων πρὸς τοῦτο. Ἀλλὰ θέλω κ' ἐγὼ νὰ ἐπιτελέσω τὸ ἰδικόν μου. Ἐπειτα μὲ συνδέει καὶ αἰσθημα εὐγνωμοσύνης πρὸς αὐτόν, ὡς θὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης κατωτέρω.

Ἦδη ἀντάρται καὶ πεζοὶ ἔφυγον πλέον μέχρις ἐνός. Ὁπισθοχωρῶ καὶ ἐγὼ ταχέως, ὡς ἐν παραζάλῃ, ἀσυναίσθητως. Μὲ παρασύρει τὸ κύμα τὸ ἀκατάσχετον. Ὁ ὑπολογαγός, ἀπτόητος πάντοτε, ἐλπίζει ἀκόμη, παρακαλεῖ, ἐξορκίζει: — «Ἐν ὀνόματι τῆς πατρίδος, σταθῆτε!» Μοῦ φαίνεται περίεργον πῶς οἱ τοῦρκοι δὲν ἔδραμον νὰ τοὺς συλλάβουν ὅλους αἰχμαλώτους. Θὰ ἐφοβήθησαν βεβαίως ἔνεδραν. Τίς οἶδεν.

Τοὺς ἀτάκτως ὑποχωροῦντας καταφθάνει ὁ διοικῶν τὸν λόγον εὐθαρσῆς λοχαγός Γκόγκας, ὅστις μὲ τὸ περιστροφον εἰς τὴν δεξιὰν κατορθώνει νὰ συγκρατήσῃ τινάς. Μένω κ' ἐγὼ μεταξὺ αὐτῶν. Ὁ ὑπολογαγός σταματᾷ ἄλλην ὁμάδα πεζῶν βραδυπορούντων ἐκ τῆς κοπώσεως. Τοὺς τοποθετεῖ ἐπὶ ὑψώματος, ἀπέναντι τῆς θέσεως ἣν κατέχουν οἱ Τοῦρκοι. Τοὺς ἀριθμῶ. Εἶνε 18 στρατιῶται καὶ 4 ὑπαξιωματικοί. Ὁ Κοντομίχαλος τοὺς ἐγκαρδιώνει. Τὰ βλήματα συρίζουσι γύρω του καὶ ἀνασκάπτουν τὸ ἔδαφος. Καὶ αὐτός, ὀρθὸς πάντοτε, μὲ τὸ θάρρος ἀλίγυστον.

Αἰφνης βλήμα ἐχθρικὸν μοῦ διαπερᾷ τὸν μηρόν. Κραυγὴ πόνου ἐξῆλθε τοῦ χείλους μου καὶ τὸ ὄπλον πίπτει τῶν χειρῶν μου.

Ὁ ὑπολοχαγός, ἐννοήσας ὅτι ἐπλήγην, διατάσσει ἓνα στρατιώτην νὰ δοῦμαι εἰς βοήθειάν μου. Μοῦ παρέχει ὅσην ἡδύνατο περιποίησιν, τὴν ὁποίαν ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσω. Ἐν τῷ μεταξύ τραυματίζεται εἰς ὀπίτητος. Ὁ ὑπολοχαγός, μεθ' ἐνὸς γενναίου ὑπαξιωματικοῦ — Ἀθανασίου ὀνόματι — σπεύδουν πρὸς τὸν τραυματισθέντα. Μὲ ὀλίγα λόγια καὶ μὲ τὸ μεταξὺ τὸν μανδῆλι τοῦ ὑπολοχαγοῦ ἐπιδένουν τὴν πληγὴν του. ὦ, εὐγενὴς καὶ πλήρης αὐταπαρνήσεως πρᾶξις!

Οἱ τοῦρκοι πυροβολοῦν ἀδιακόπως, ὅπου ἰδίως βλέπουν συσσωρευμένους. Δύο ἄνδρες παραμερίζουν ἐμὲ καὶ τὸν ἄλλον τραυματίαν ἐκτὸς τῆς μάχης. Διακρίνω τὸν ὑπολοχαγὸν στρέφοντα ἀνήσυχα δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ τὰ βλέμματα οἷον εἰς ἀναζητοῦντα ἐπικουρίας ἀναμενομένης ματαίως. Μία κραυγὴ ἀγανακτήσεως, ἐν εἶδος κατάρας, ἀνέβλυσεν ἀπὸ τὸ ἀναθράζον στῆθος του. Καὶ μὲ φωνὴν βροντερὰν, ὥσπερ ἐν ἱερᾷ ἀπογνώσει, διέταξε τὸν σάλπιγγτήν νὰ σημάνῃ προσβολήν: « Ἐμπρὸς παιδιὰ! Διὰ τῆς λόγχης!» Ἐξίφουλκησε καὶ ἐρρίφθη εἰς τὸ ἐχθρικὸν πῦρ. Δέομαι ὑπὲρ τοῦ γενναιοκάρδου ἀξιωματικοῦ καὶ τῶν ὀλίγων ἐναπομεινάντων. ὦ Θεέ μου! Προστάτευσον τὰ ἁθῶα θύματα...

Ἀλλὰ δὲν βλέπω τίποτε πλέον. Μὲ ἐμποδίζουν οἱ θάμνοι· τρέμω μὴ ἐγκαταλειφθῶ καὶ πέσω εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην καταφθάνει ἐπικουρικὸν σῶμα ὑπὸ τὸν ὑπολοχαγὸν τοῦ μηχανικοῦ Σπηλιάδην. Ἄνδρες τινὲς προσέρχονται, μᾶς παραλαμβάνουν καὶ μᾶς φέρουν μακρὰν εἰς τὸ χειρουργεῖον, ὅπου μᾶς δίδονται αἱ πρῶται βοήθειαι. Τὸ ἐσπέρας διὰ φορεῖων μᾶς ἐπιβιβάζουν εἰς ἓν τῶν ἐν τῷ λιμένι ἀναμενομένων πλοίων. Καὶ τὴν ἐπομένην μεταφέρομαι εἰς Βόνιτσαν...

Πυρέσσω ἐκ τοῦ τραύματος. Ἀλλὰ μὲ κατέχει καὶ ὁ πυρετός τῆς ἀνυπομόνου ἐπιθυμίας νὰ μάθω τὴν τύχην τοῦ ἀνδρείου ὑπολοχαγοῦ καὶ τῶν ὀλίγων συμπολεμιστῶν του. Ἀπὸ ἓνα κεφαλήν ὑποδεκανεὺς μανθάνω ὅτι ἐσώθη ὡς ἐκ θαύματος. Δοξάζω τὸν Ὑψιστον ὅστις τὸν διεφύλαξεν. Ὁ ὑποδεκανεὺς ἐξακολουθεῖ τὴν διήγησίν του. Μοῦ περιγράφει τὸ ἀτρόμητον τοῦ ἀξιωματικοῦ, ὅστις, πυροβολῶν ἐκ τοῦ πλησίον καὶ ἀπωθῶν τὸν ἐχθρὸν, κατέλαβε τὸ τουρκικὸν ὀχύρωμα ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου, τὸ ὁποῖον ἔαν κατελάμβανον παρ' ὀλίγων οἱ ὀλίγοι ἔτι πρὸ τοῦ πυρὸς παρὰ μένοντες τοῦρκοι, θὰ διηύθυνον καταστρεπτικὰς τὰς σφαίρας των κατὰ τῶν ἐξαντληθέντων στρατιωτῶν μας...

Καὶ οἱ θαυμάσιοι ἀντάρται; οἱ ἀρειμάνιοι σταυραετοί;

ὦ! διαδοχαμαίζουσιν καὶ αὐτοὶ τὸ μέρος των!

Ὅταν ὁ ἀξιωματικὸς, ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου, ἔστρεψε

ὀπίσω τὸ βλέμμα, πρὸς τὴν πλαγίαν πλευράν, ἔνθα ἐγένετο ἡ μάχη, εἶδε τοὺς χαριτωμένους αὐτοὺς ἀντάρτας λαφυραγωγούνας ἐπαισχύντως τοὺς πεσόντας, καθ' ὧν εἶχον ἐπιπέσει ὡς κόρακες ἐπὶ τῶν θνησιμαίων !....

Γ. Γ. ΗΠΕΙΡΩΤΗΣ

ΣΤΗΝ ΑΝΟΙΞΙ

ΜΕΣ' ἀπὸ βάθης σμαραγδένια
μῶς φέρεις τὴν γλυκεῖα προή σου
καὶ στ' ἄνθη ποῦσαν μαραμμένα
σκορπῆς τὴν ἄϋλη ζωή σου...

Σὰν τοῦ θεοῦ οὐράνιον πλάσμα
τὰ γαλανὰ πτερὰ τινάζεις
καὶ μ' ἄνθη καὶ μὲ θεῖον ἄσμα
τὸν δρόμον σου στήν γῆν χαράζεις.

Ὅθε περρᾶς, οὐράνιον στόμα,
χύνεις ἀχόρταστη ἁρμονία,
κι' ὅθε πατεῖς, τὸ κρότο χῶμα
ἀνθίζει μὲ γλυκεῖα μαγεία.

Τὰ μαῦρα σύννεφα σκορπίζεις
πάνω στὸν τάφον τοῦ χειμῶνα
καὶ μ' ἄνθη δροσερὰ στολίζεις
ὅ,τι ὀσαβάνωνε μὲ χιόνια.

Ἀπ' τ' οὐρανοῦ τ' ἄγνωστα βάθης
φέρεις τὴν ἄϋλη ζωή σου
καὶ τῆς ψυχῆς μας τ' ἄγρια πάθη
ἀποκοιμᾷ ἡ γλυκεῖα προή σου.

Μάρτιος, 1899.

Σ. Μ. ΓΚΙΝΗΣ